

ĐẠI HỌC ĐÀ NẴNG
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TS. Nguyễn Văn Đông (Chủ biên)

TS. Phan Thị Nhật Tài, TS. Nguyễn Thị Hoài Thương,
ThS. Nguyễn Thị Kim Tiến, ThS. Trần Phan Hiếu

GIÁO TRÌNH

PHÁP LUẬT ĐẠI CƯƠNG

NHÀ XUẤT BẢN
ĐẠI HỌC QUỐC GIA THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

ĐẠI HỌC ĐÀ NẴNG
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TS. Nguyễn Văn Đông (Chủ biên)

TS. Phan Thị Nhật Tài, TS. Nguyễn Thị Hoài Thương,

ThS. Nguyễn Thị Kim Tiến, ThS. Trần Phan Hiếu

PHÁP LUẬT ĐẠI CƯƠNG

**NHÀ XUẤT BẢN
ĐẠI HỌC QUỐC GIA THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH**

CHỦ BIÊN

TS Nguyễn Văn Đông

TẬP THỂ TÁC GIẢ

1. TS Nguyễn Văn Đông	Chương 2, 4
2. TS Phan Thị Nhật Tài	Chương 3, 5
3. TS Nguyễn Thị Hoài Thương	Chương 1, 4, 6
4. ThS Nguyễn Thị Kim Tiên	Chương 4, 5
5. ThS Trần Phan Hiếu	Chương 1, 4

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU	viii
-------------------	------

Chương 1

MỘT SỐ VẤN ĐỀ CƠ BẢN VỀ NHÀ NƯỚC VÀ PHÁP LUẬT 1

1.1. Một số vấn đề cơ bản về Nhà nước	2
1.1.1. Một số học thuyết về nguồn gốc ra đời Nhà nước	2
1.1.2. Khái niệm, đặc trưng cơ bản của Nhà nước	8
1.1.3. Kiểu nhà nước	9
1.1.4. Hình thức nhà nước	11
1.1.5. Chức năng Nhà nước	15
1.1.6. Bộ máy Nhà nước	15
1.1.7. Bộ máy Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam	17
1.2. Một số vấn đề cơ bản về pháp luật	25
1.2.1. Nguồn gốc của pháp luật	25
1.2.2. Bản chất của pháp luật	27
1.2.3. Khái niệm, thuộc tính của pháp luật	29
1.2.4. Chức năng của pháp luật	31
1.2.5. Hình thức pháp luật	33
CÂU HỎI ÔN TẬP	36

Chương 2

QUY PHẠM PHÁP LUẬT - QUAN HỆ PHÁP LUẬT.....37

2.1. Quy phạm pháp luật	38
2.1.1. Khái niệm, đặc trưng của quy phạm pháp luật	38
2.1.2. Cấu trúc của quy phạm pháp luật	41
2.1.3. Cách trình bày quy phạm pháp luật	46
2.1.4. Phân loại quy phạm pháp luật	47
2.2. Quan hệ pháp luật	48
2.2.1. Khái niệm, đặc điểm của quan hệ pháp luật	48
2.2.2. Thành phần của quan hệ pháp luật	52
2.2.3. Căn cứ làm phát sinh, thay đổi, chấm dứt quan hệ pháp luật	58
CÂU HỎI ÔN TẬP	61

Chương 3

THỰC HIỆN PHÁP LUẬT - VI PHẠM PHÁP LUẬT - TRÁCH NHIỆM PHÁP LÝ62

3.1. Thực hiện pháp luật.....	63
3.1.1. Khái niệm thực hiện pháp luật	63
3.1.2. Các hình thức thực hiện pháp luật.....	64
3.2. Vi phạm pháp luật	69
3.2.1. Khái niệm và đặc điểm vi phạm pháp luật.....	69
3.2.2. Cấu thành vi phạm pháp luật.....	70
3.2.3. Phân loại vi phạm pháp luật.....	75
3.3. Trách nhiệm pháp lý.....	76
3.3.1. Khái niệm và đặc điểm của trách nhiệm pháp lý	76
3.3.2. Các loại trách nhiệm pháp lý.....	77
CÂU HỎI ÔN TẬP	81

Chương 4

CÁC NGÀNH LUẬT CƠ BẢN TRONG HỆ THỐNG PHÁP LUẬT VIỆT NAM83

4.1. Luật Dân sự.....	84
4.1.1. Khái niệm, đối tượng và phương pháp điều chỉnh.....	84
4.1.2. Quan hệ pháp luật dân sự	88
4.1.3. Giao dịch dân sự	91
4.1.4. Quyền sở hữu	93
4.1.5. Quyền thừa kế	98
4.2. Luật Hình sự.....	108
4.2.1. Khái niệm, đối tượng điều chỉnh, phương pháp điều chỉnh.....	108
4.2.2. Tội phạm	111
4.2.3. Hình phạt.....	117
4.2.4. Một số tội phạm trong Bộ luật Hình sự	127
4.3. Luật Hành chính.....	135
4.3.1. Khái niệm, đối tượng điều chỉnh và phương pháp điều chỉnh.....	135
4.3.2. Vi phạm hành chính	137
4.3.3. Trách nhiệm hành chính.....	139
4.3.4. Quy chế pháp lý về cán bộ, công chức, viên chức.....	147
CÂU HỎI ÔN TẬP	154

Chương 5

PHÁP LUẬT VỀ PHÒNG, CHỐNG THAM NHƯNG156

5.1. <i>Khái quát chung về tham nhũng.....</i>	157
5.1.1. <i>Khái niệm, đặc điểm của tham nhũng.....</i>	157
5.1.2. <i>Các hành vi tham nhũng theo quy định pháp luật.....</i>	160
5.2. <i>Xử lý vi phạm pháp luật về phòng, chống tham nhũng</i>	161
5.2.1. <i>Xử lý người có hành vi tham nhũng</i>	161
5.2.2. <i>Xử lý tài sản tham nhũng</i>	162
5.2.3. <i>Xử lý hành vi khác vi phạm pháp luật về phòng, chống tham nhũng.....</i>	162
5.3. <i>Ý nghĩa, tầm quan trọng của công tác phòng, chống tham nhũng.....</i>	165
5.3.1. <i>Phòng, chống tham nhũng góp phần bảo vệ chế độ, xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa.....</i>	165
5.3.2. <i>Phòng, chống tham nhũng góp phần tăng trưởng kinh tế đất nước, nâng cao đời sống nhân dân</i>	166
5.3.3. <i>Phòng, chống tham nhũng góp phần duy trì các giá trị đạo đức truyền thống, làm lành mạnh các quan hệ xã hội</i>	167
5.3.4. <i>Phòng, chống tham nhũng góp phần củng cố niềm tin của nhân dân vào chế độ và pháp luật.....</i>	168
5.4. <i>Trách nhiệm của cá nhân, tổ chức trong phòng, chống tham nhũng.....</i>	169
5.4.1. <i>Quyền và nghĩa vụ của công dân trong phòng, chống tham nhũng.....</i>	170
5.4.2. <i>Trách nhiệm của cán bộ, công chức, viên chức không phải là người lãnh đạo, quản lý</i>	175
5.4.3. <i>Trách nhiệm của cán bộ, công chức, viên chức lãnh đạo, quản lý trong cơ quan, tổ chức, đơn vị.....</i>	177
CÂU HỎI ÔN TẬP	179

Chương 6

QUYỀN CON NGƯỜI180

6.1. <i>Khái niệm, nguồn gốc và đặc trưng cơ bản của quyền con người.....</i>	181
6.1.1. <i>Khái niệm.....</i>	181
6.1.2. <i>Nguồn gốc quyền con người</i>	183
6.1.3. <i>Đặc trưng cơ bản của quyền con người</i>	186
6.1.4. <i>So sánh quyền con người và quyền công dân</i>	189
6.2. <i>Pháp luật quốc tế về quyền con người</i>	191

6.2.1. Khái niệm và đặc điểm của pháp luật quốc tế về quyền con người	191
6.2.2. Mối quan hệ giữa pháp luật quốc tế và quốc gia về quyền con người.....	193
6.2.3. Quy định pháp luật quốc tế về quyền con người trong một số lĩnh vực.....	197
6.3. <i>Pháp luật Việt Nam về quyền con người</i>	216
6.3.1. Các quyền dân sự, chính trị.....	216
6.3.2. Các quyền kinh tế, xã hội, văn hóa	224
CÂU HỎI ÔN TẬP	230
TÀI LIỆU THAM KHẢO	231

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

STT	TỪ VIẾT TẮT	DIỄN GIẢI
1	BLDS	Bộ luật Dân sự
2	BLHS	Bộ luật Hình sự
3	HĐND	Hội đồng nhân dân
4	ICCPR	Công ước quốc tế về các quyền Dân sự và Chính trị
5	UBND	Ủy ban nhân dân
6	UDHR	Tuyên ngôn Quốc tế Nhân quyền
7	XHCN	Xã hội chủ nghĩa

LỜI NÓI ĐẦU

Nhà nước và pháp luật là hai hiện tượng có cùng chung bản chất và có mối quan hệ gắn bó chặt chẽ với nhau. Mỗi phương diện và cách thức thể hiện các yếu tố hợp thành của hai hiện tượng này được các ngành khoa học khác nhau nghiên cứu, lý giải. Trong quá trình xây dựng nhà nước pháp quyền ở nước ta hiện nay, nhận thức cơ bản về nhà nước và pháp luật đóng vai trò quan trọng đối với việc nâng cao ý thức pháp luật, tạo thói quen ứng xử phù hợp với các quy định của pháp luật. Vì vậy, việc đổi mới, cập nhật chương trình môn học, giáo trình, tài liệu giảng dạy về nhà nước và pháp luật luôn được quan tâm bởi các cấp các ngành.

Tại Trường Đại học Sư phạm - Đại học Đà Nẵng, *Pháp luật đại cương* là học phần bắt buộc phù hợp với khung chương trình đào tạo đại học của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Với hàm lượng 02 tín chỉ, học phần *Pháp luật đại cương* cung cấp những kiến thức cơ bản nhất về nhà nước và pháp luật, giúp người học lý giải về nguồn gốc, bản chất, đặc trưng, vai trò, chức năng, nhiệm vụ của nhà nước; những đặc trưng cơ bản của pháp luật, các hình thức tồn tại của pháp luật, mối quan hệ giữa pháp luật với đạo đức, văn hóa và các phạm trù xã hội khác. Đồng thời, học phần *Pháp luật đại cương* cũng trang bị cho người học những kiến thức cơ bản về hành vi vi phạm pháp luật và trách nhiệm pháp lý, về một số ngành luật trong hệ thống pháp luật Việt Nam như: Luật Dân sự, Luật Hành chính, Luật Hình sự, Luật Phòng chống tham nhũng. Qua đó giúp cho người học nâng cao nhận thức về những việc làm đúng đắn, hợp pháp, tránh được các hành vi vi phạm pháp luật, từ đó hình thành, củng cố ý thức và lối sống tôn trọng Hiến pháp và pháp luật.

Trên cơ sở quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo, nhóm tác giả Trường Đại học Sư phạm - Đại học Đà Nẵng biên soạn ***Giáo trình Pháp luật đại cương*** dùng để giảng dạy, học tập tất cả chương trình đào tạo đại học tại trường. Nội dung gồm 6 chương:

Chương 1: Một số vấn đề chung về Nhà nước và pháp luật

Chương 2: Quy phạm pháp luật - Quan hệ pháp luật

Chương 3: Thực hiện pháp luật - Vi phạm pháp luật - Trách nhiệm pháp lý

Chương 4: Các ngành luật cơ bản trong hệ thống pháp luật Việt Nam

Chương 5: Pháp luật về Phòng, chống tham nhũng

Chương 6: Quyền con người

Mặc dù nhóm tác giả đã nỗ lực, cố gắng để hoàn thành giáo trình Pháp luật đại cương nhưng chắc chắn không tránh khỏi những thiếu sót. Rất mong nhận được sự góp ý của người học và các nhà nghiên cứu để giáo trình hoàn thiện hơn.

Mọi sự góp ý xin gửi về Bộ môn Giáo dục Công dân - Khoa Giáo dục Chính trị, Trường Đại học Sư phạm - Đại học Đà Nẵng.

Tập thể tác giả